

Тема: Практичне заняття. Срібна земля. Третя спроба утвердити незалежність України в XX ст..

1. Опрацюйте історичні джерела.

- *Про які міжнародні події ідеться в джерелі?*
- *Пригадайте, чи був прецедент у міжвоєнній Європі, коли народ якоїсь держави зі зброєю в руках став на захист своєї свободи проти союзників Німеччини?*
- *На вашу думку, що сприяло активізації національної свідомості карпатоукраїнців у міжвоєнний період?*

15 БЕРЕЗНЯ 1939 РОКУ КАРПАТСЬКА УКРАЇНА ПРОГОЛОСИЛА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Це наступна спроба утвердити суверенітет після Української державності 1917- 1921 років. Це доленосна подія в житті всього українського народу.

Невеликому Закарпатському краю судилось відіграти вагомую роль в історії українського державотворення. Навіть короткотривале існування цієї держави стало символом національних прагнень всього українського народу. Адже певні події, а також вчинки окремих людей можуть переважити навіть наступ багаточисельної армії і вдихнути нове життя в національну ідею. Таким видається постання Карпатської України, яка заявила на весь світ про наміри українців жити у самостійній соборній державі.

Створення Карпатської України в 1938–1939 рр. збіглося з гострою політичною кризою в Центральній Європі напередодні Другої світової війни. Закономірно, що суспільно-політичні процеси, які відбувалися в Європі взагалі та в Чехословаччині зокрема, складовою частиною якої з 1919 р. було Закарпаття, наклали свій відбиток на події у краї. Його доля розглядалася на Мюнхенській нараді чотирьох держав Європи, що визначила долю Чехословаччини.

5 жовтня 1938 р. подав у відставку президент ЧСР Е. Бенеш. Цим скористалися українські автономісти, проголосивши 11 жовтня автономію Підкарпатської Русі. Тоді ж було створено перший український уряд Карпатської України на чолі з А. Бродієм. Однак новопосталий уряд через свою проугорську політику викликав незадоволення представників українського напрямку. 26 жовтня 1938 р. А. Бродія усунуто з посади голови уряду і новим прем'єр-міністром Карпатської України обрано Августина Волошина.

За короткий час свого існування уряд Волошина намагався вирішити ряд важливих соціально-економічних і культурних питань. Почалося й формування збройних сил Карпатської України – «Карпатської Січі». Тим часом проблема Закарпаття набула розголосу далеко поза межами своєї території. Уряд Карпатської України діставав всебічну підтримку з боку населення Західної України, української діаспори європейських країн, США та Канади, що вбачали в автономній державі зародок майбутньої Соборної України. Водночас, така активізація політичного життя в Закарпатті викликала занепокоєння в сусідніх державах, особливо в Угорщині.

Угорський уряд не відмовлявся від своїх територіальних претензій, апелюючи до рішення Віденського арбітражу від 2 листопада 1938 р. про передачу південної частини Закарпаття з містами Ужгород, Мукачево, Берегово, Чоп до своєї країни. У таких складних зовнішньо-політичних умовах відбулась важлива подія в історії Закарпатського краю – проголошення незалежності Карпатської України на засіданні Сойму 15 березня 1939 р. 3 трибуни Сойму звучали піднесені слова:

«Наша Земля стає вільною, незалежною та проголошує перед цілим світом, що вона була, є й хоче бути УКРАЇНСЬКА. І коли б навіть нашої молодій Державі не суджено було довго жити, то наш Край залишиться вже назавжди УКРАЇНСЬКИЙ, бо нема такої сили, яка могла б знищити душу, сильну волю нашого українського народу».

А. Волошин

прем'єр-міністр – Юліан Ревай.

Першим Президентом незалежної Карпатської України став Августин Волошин, А. Волошин прем'єр-міністр – Юліан Ревай. прем'єр-міністром – Юліан Ревай.

Сойм визнав державною мовою українську, затвердив державний гімн й державний прапор із синього та жовтого кольорів. Того ж дня Угорщина вступила на територію щойно проголошеної незалежної держави. Сили були нерівні, невелика кількість січовиків і загонів самооборони не могли протистояти регулярними угорськими військам. Закарпаття знову стало розмінною монетою у планах великих держав, а ідеали Карпатської України було свідомо розтоптані і спалюжено. Карпатська Україна як держава проіснувала недовго, проте заявила світові про волелюбність українського народу, залишила свій слід в українській історії. Підтвердила, що Закарпаття є українською землею, а українці цього краю – невід'ємною частиною великої української нації.

2. Прочитайте звернення прем'єр-міністра А. Волошина до народу Карпатської України від 3 листопада 1938 р., м. Ужгород.

- *Про які міжнародні політичні події йдеться на початку звернення?*
- *Порівняйте аргументи, якими намагалися деморалізувати мешканців Карпатської України іноземні агенти в 1938-1939 рр. та з 2014 р. у сучасній Україні.*
- *Які чинники А. Волошин уважав вирішальними для побудови держави?*

«Браття та сестри! Ми, уряд Підкарпатської Русі, яку Великі держави, що встановили остаточні кордони 2 листопада 1938 р. у Відні, назвали Карпатською Україною, звертаємося до вас у цю вирішальну хвилину з гарячим закликом. Відірвання споконвічних наших городів Ужгорода й Мукачева від Карпатської України — це зранення нашої Батьківщини. Пам'ятаймо про те, що завдяки цьому здобуто українську державну самостійність. Цей важкий удар не захитає нашої волі виконати те велике завдання, яке поставила перед нами історія. Супроти нового стану речей, столицю нашого краю переносимо із забраного Ужгорода до Хуста, до того міста, у якому 21 січня 1919 р. проголошено перше бажання нашої самостійності. Ми вирішили взятися за історичний труд побудови нашої обкороєної, однак до самостійності піднесеної країни. Між вами ходять агенти чужих інтересів, які застрашують вас, що ми на нашій обкороєній землі не зможемо жити, бо не буде з чого жити й на чому працювати. Та таке твердити може лише ваш ворог, що хотів би підкорити нашу землю пануванню тих фальшивих “приятелів”, які сьогодні забрали наші прадідні міста, хоч їм ті міста непотрібні, не принесуть їм ніякої користі. Ви повинні це знати, що наші вороги хотіли забрати всі скарби нашої землі, які забезпечать нам краще життя. Для розбудови нашої країни маємо забезпечені умови, тобто капітал і працівні сили, які допоможуть владі повести вас до кращого майбуття. Наша самостійна держава не тільки дає нам культурну й політичну свободу, а й забезпечує також для всіх нас хліб і працю. Уже цього року почнемо будувати нові дороги й залізниці. Закликаємо вас усіх, свідомих братів і сестер, щоб ви показали себе гідними свободи й допомагали владі в розбудові нашої держави. Хай зникнуть усілякі релігійні, мовні й класові суперечки, які до сьогодні викликали між нами вороги нашого народу. Єдність народу, спокій і порядок стануть найпевнішою запорукою швидкого розвитку нашої держави. Історія визнає правду тих, хто вміє її відстояти (...). Для всіх наших подальших дій у виконанні обов'язків очікуємо твердого морального оперття населення Карпатської України й усього українського народу. Боже, допоможи нам сповнити відповідальний труд! Прем'єр-міністр в. р. Др. Августин Волошин».

3. Прочитайте конституційний закон Карпатської України від 15. 03.1939 р.

- *Визначте форму правління, державний устрій, політичний режим, атрибути державності, які безпосередньо чи опосередковано визначає цей закон.*

«КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЗАКОН, ч. 1.

§ 1. Карпатська Україна є незалежна Держава.

§ 2. Назва держави є: КАРПАТСЬКА Україна.

§ 3. Карпатська Україна є республікою з президентом, вибраним соймом Карпатської України, на чолі.

§ 4. Державна мова Карпатської України — українська мова.

§ 5. Барва державного прапора Карпатської України є синя та жовта, причому синя є горішня, а жовта є долішня.

§ 6. Державним гербом Карпатської України є дотеперішній крайовий герб: ведмідь у лівому червоному півколі, чотири сині та три жовті смуги в правому півколі та тризуб св. Володимира з хрестом на середньому зубі. Переведення цього місця закону залишається окремому заповіді.

§ 7. Державний гімн Карпатської України є «Ще не вмерла України...». У Хусті. Дня 15 березня, 1939 р.».